

LAUSUNTO HML/3715/12.03.03.08/2023
21.11.2023

Jokioisten kunta, rakennusvalvonta

Keskuskatu 29 A,

31600 Jokioinen

Tammelan kunta, rakennusvalvonta

Hakkapeliitantie 2,

31300 Tammela

Viite Lausuntopyyntö 30.10.2023

Asia **JOKIOINEN JA TAMMELA, Luodesuon aurinkovoimala,
suunnittelutarveratkaisu**

Tammelan kunnan ja Jokioisten kunnan rakennusvalvonta pyytävät Hämeenlinnan kaupunginmuseon – Kanta-Hämeen alueellisen vastuumuseon lausuntoa Luodesuon aurinkovoimalan suunnittelutarveratkaisusta.

Alue sijaitsee Jokioisten ja Tammelan rajalla sijaitsevalla Luodesuolla, Torronsuon kansallispuistoalueen länsipuolella siten, että etäisyys lähimmästä aurinkopaneelikentän reunasta Natura-alueen reunalle on noin 250 metriä (Matikainen, Suomen luontotieto Oy 31/2023). Hankealueen laajuus on 67.5 hehtaaria. Pääosa alueesta, 60,5 ha, sijaitsee Jokioisten kunnan puolella kohdistuen kiinteistöille 169-410-1-106, 169-410-1-355 ja 169-410-1-56. Tammelan kunnan puolella suunnittelualue sijoittuisi kiinteistöille 834-440-3-33, 834-440-3-14 ja 834-440-3-25 ja olisi laajuudeltaan 7 hehtaaria.

Tammelan ja Jokioisten aurinkovoimapuiston rakennusluvan mukaiset rakennustoimenpiteet koostuisivat aurinkopaneeleista, niitä tukevista paneeliliteistä perustuksineen, inverttereistä, step-up -muuntamoista ja niitä yhdistävistä maakaapeleista sekä huoltoteistä ja näitä alueita mahdollisesti ympäröivistä suoja-aidoista. Suunnittelutarvehakemuksen selostuksen (24.10.2023) mukaan alueelle sijoitettaisiin yhteensä noin 105 392 aurinkopaneelia, joista noin 96 712 sijoittuisi Jokioisten kunnan puolelle. Tarkkaa paneelien, inverttereiden ja step-up -muuntamoiden määrää, dimensioita, sijoitusta ja perustamistapaa ei vielä tiedetä. Paneelirivien

kokonaiskorkeus perustuksineen ja telineineen on ilmoitettu olevan maksimissaan 5 metriä maan pinnasta. Mahdollisten suoja-aitojen korkeuden on ilmoitettu olevan noin 2,0–2,5 metriä maan pinnasta. Suunnittelutarvehakemuksen selostuksen (24.10.2023) mukaan huoltoteitä rakennetaan yhteensä noin 10,8 km, josta Jokioisten puolelle noin 9,3 km. Hankkeeseen liittyvien tie- ja kaapelireittien ja teknisten ratkaisujen täsmentäminen tapahtuu mahdollisen rakennuslupahakemuksen yhteydessä.

Suunnittelualueella ei ole voimassa asemakaavaa, osayleis- tai yleiskaavaa. Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040:ssa alueelle ei ole osoitettu suunnitteluvarausta. Suunnittelualueen eteläosassa kulkee ulkoilu-, hevosvaellus tai hevosreitti.

Alueen kulttuuriperintö

Luodensuon aurinkovoimalahankkeen alue kuuluu Lounaismaan lounaiseen viljelyseutuun, joka on tyypillisintä ja vaurainta Varsinais-Suomea. Peltojen osuus maa-alasta on tällä alueella suuri. Alueelle ovat tyypillisiä polveilevat joet, laajat yhtenäiset peltoaukeat sekä rehevä ja monipuolinen kasvillisuus lukuun ottamatta savikkoalueiden välisiä karuja kallioseläniteitä. Asutus on perinteisesti sijoittunut viljavien alueiden tuntumaan laaksojen ja seläniteiden väliselle vyöhykkeelle tai savikolta kohoaville kumpareille.

Suunnitellulta hankealueelta ja sen välittömästä lähiympäristöstä ei tunneta muinaismuistolain (295/1963) suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä eikä hankealueella ole tehty muita havaintoja arkeologisesta kulttuuriperinnöstä. Lähimmät varmuudella tunnistetut kiinteät muinaisjäännökset sijaitsevat Tammelan kunnan puolella, Talpianjärven ympärillä, reilun 3 kilometrin etäisyydellä hankealueesta. Noin 800 metriä hankealueen itäreunasta itään on löytynyt pellostä yksi rautakautinen tuluskivi (Levänoja, mj-tunnus 1000006793), joka on määritetty irtolöydöksi. Janakkalan ja Tenholan kunnista on laadittu sekä esihistoriallisten muinaisjäännösten että historiallisen ajan arkeologisten kohteiden inventoinnit vuosina 2005–2006. Inventoinneista on vastannut Museovirasto. Esihistoriallisten kohteiden osalta inventoinnissa tarkastettiin tuolloin ennestään tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja irtolöytöpaikat sekä etsittiin uusia kohteita muutamilta korkean arkeologisen potentiaalinen alueilta (Pesonen 2005 ja 2006, Museovirasto). Historiallisen ajan kohteiden osalta inventoinnissa keskityttiin tarkastamaan keskiaikaisia kylänpaikkoja sekä Kuninkaan kartastoon merkittyjä myllyn- ja torpanpaikkoja (Enqvist 2005, Museovirasto). Raporteista käy ilmi sekä aiemmin tunnetut että uudet muinaisjäännökset, mutta niistä ei käy ilmi, onko kyseisellä suunnitellulla hankealueella tehty tutkimuksia, joiden perusteella voitaisiin sanoa, että kyseisellä alueella ei ole arkeologista kulttuuriperintöä.

Hankealueella ei myöskään sijaitse valtakunnallisia tai maakunnallisia rakennetun kulttuuriympäristön tai maiseman arvokohteita. Jokioisten puolella sijaitseva Unkan tila on Luodesuon vanhin maatalo ja muodostaa paikallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön ja maisemakohteen. Alkujaan Unka oli yksi Vaulammin vanhan rykelmäkylän viidestä talosta. Nykyiselle paikalleen talo siirrettiin vuonna 1910 Isonjaon täydennyksen yhteydessä. Talo oli vielä tuolloin kartanon lampuottilana. Tilan pitkähäkö yksikerroksinen päärakennus näkyy kauas avoimessa viljelymaisemassa. Päärakennus ja kaksi kookasta talousrakennusta rajaavat tilan pihapiirin lähes neliöksi. Tilan pihapiirissä kasvaa runsaasti isoja puita kuten tammia.

Muutoin Luodesuon ympäristössä on useita, pääasiassa 1900-luvun alkupuolella rakennettuja maatiloja sekä Luodesuon ja Rehumäen koulu (1931), jonka toiminta on päättynyt jo 1960-luvun loppupuolella.

Kanta-Hämeen alueellisen vastuumuseon kannanotto

Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo osallistui 8.9.2023 pidettyyn työneuvotteluun, jossa alueellinen vastuumuseo toi jo esille, että vaikka alueella ei ole valtakunnallisia tai maakunnallisia kulttuuriympäristöarvoja, aurinkovoimalahanke muuttaa merkittävästi alueen agraaria maisemaa. Alueellinen vastuumuseo esitti, että alueesta tulisi toteuttaa havainnekuvat ja kulttuuriympäristöselvitys, jotka on toteutettu asianmukaisesti.

Museoviraston ohjeistuksen (2020) mukaan arkeologista inventointia on syytä edellyttää alueilla, joiden inventointi on yli 10 vuotta vanha. Koska Tammelan ja Jokioisen kunnan inventoinnit on suoritettu vuosina 2005 ja 2006 ja koska tuolloin tehdyt inventoinnit eivät ole kohdistuneet suunnitellulle hankealueelle, Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo toteaa, että hankealueella on suoritettava arkeologinen inventointi ennen hankkeeseen liittyvien maankäyttötöiden aloittamista, vaikka alueen arkeologinen potentiaali vaikuttaakin vähäiseltä.

Suunnittelutarvehakemuksen selostuksessa (24.10.2023) on ilmoitettu, että ”*arkeologinen selvitys tehdään ennen rakennustoimenpiteisiin ryhtymistä*”. Lista näitä palveluja tarjoavista tahoista löytyy täältä: <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-tutkimus/arkeologisten-kenttatoiden-tilaaminen>.

Arkeologisia palveluja tarjoavien tahojen odotetaan noudattavan Museoviraston laatimia kenttätöiden laatuohjeita, jotka löytyvät täältä:

https://www.museovirasto.fi/uploads/Kulttuuriymparisto/arkeologisten_kenttatoiden_laatuohje_2020.pdf

A-Insinöörit on toteuttanut hankealueesta maisemaselvityksen, jonka mukaan *”Hanke tulee muuttamaan alueen maisemakuvaa Murronkulmantietä (noin 1 km matkalla) ja Luodesuontietä (noin 0,5 km matkalla) kuljettaessa. Hanke tulee muodostamaan alueelle uuden, maisemaa hallitsevan elementin, joka kertoo maaseudun uusista sivuelinkeinoista uusiutuvan energian tuottajana. Uutena maisemaelementtinä aurinkovoimalan vaikutus maisemaan on paikallisesti tarkasteltuna merkittävä, sillä se peittää olemassa olevia pitkiä maisemanäkymiä maantasolta nähtynä. Sivusuunnasta katsottaessa aurinkopaneelirivistöjen väleissä säilyy paneelirivistöjen rajaamia pitkiä näkymiä.”*¹

Maisemaselvityksen mukaan hankkeella ei tulisi olemaan merkittäviä vaikutuksia rakennettuun kulttuuriympäristöön (s.19). Merkittävimpiin rakennetun kulttuuriympäristön kohteisiin on selvityksen mukaan jätetty etäisyyttä (min 130 m).

A-insinöörien toteuttamat havainnekuvat ovat hyvin toteutettu ja niistä näkee selkeästi alueen muutoksen sekä rakennetun ympäristön sijoittumisen ja rakeisuuden suhteessa aurinkovoimalapeltoihin. Erityisesti Unkan tilan jääminen aurinkovoimala-alueen keskelle näyttää havainnekuviissa vieraalta. Alueellinen vastuumuseo pyytää vielä harkitsemaan aurinkovoimala-alueen sijoittamista näin lähelle paikallisesti merkittävää Unkan tilaa.

Vs. museonjohtaja Antti Krapu

Rakennustutkija Sanna Kuusikari

JAKELU

Jokioisten kunta
Tammelan kunta
Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Hämeen liitto
Museovirasto

¹ Luodesuon aurinkovoimahankkeensuunnittelutarvehakemus, Maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys 24.10.2023, A- Insinöörit, sivu 19.

Lisätietoja: kulttuuriymparisto@hameenlinna.fi

SK / ls, sk

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Hämeenlinnan kaupungin asianhallintajärjestelmässä

